

Az alakiságok elintézése után az egyes küldöttek bemutatták egymást a kongresszusnak és azt többnyire Magyarország éltetése mellett tették.

Ez alatt érkezett dr. Darányi Ignác a földmivelésügyi miniszter ő nagyméltóságától, ki akkortájt Bécsben időzött, következő távirat: Wien VII. 18. Internationális állatvédő kongresszus Budapest-kiállítás ünnepélyek csarnokában.

Megjelenésben sajnálomra akadályozva lévén, fogadja a tisztelt kongresszus nemes és magasztos hivatásához legmelegebb szerencse kívánataimat és őszinte üdvözlétem nyilvánítását. Darányi Ignác.

A miniszter ő exczellentiájának a szives és megleghangu sürgönye a legnagyobb szenzátiót keltette a külföldi vendégek előtt, hatalmas éljenekkel fogadták s nyomban a következő válasz küldetett:

Nagyméltóságodnak meleg érdeklődését a legnagyobb lelkesedéssel fogadta a kongresszus, jóindulatáért fogadja halás köszönetünket és hódoló tiszteletünket. Verédy Károly elnök, Szalkay Gyula főtitkár.

I. Tanácskozási nap.

Budapest, 1896. július 20.

A kül- és belföldi résztvevők nagy serege gyült egybe a kiállítási ünnepségek házában, a hol a tizenketedik nemzetközi állatvédő kongresszus kezdetét vette. Ez a kongresszus, a melyre számos német, holland és angol tudós is eljött, három napig fog tartani. A nők, a kiket természetadta gyöngéd érzésük az állatvédelem harczoisává avat, különösen nagy számmal jelentek meg s az előadók sorában is tevékeny részt vettek. Az előadások igen érdekes és az állatvédelemnek majdnem minden mozzanatára kiterjedő kérdéseket fejtegetnek.

A kongresszus kilencz órakor vette kezdetét.

Verédy Károly dr. elnök a következő beszéddel nyitotta meg: Igen tisztelt nemzetközi állatvédelmi kongresszus!

Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy önöket, a kiket észak, kelet, dél- és nyugatról tisztán az ügyszeretet és lelkesedés vezérelt ide, a legszívélyesebben üdvözölhetem ugyis, mint egy társegyesületnek, ugyis mint a kongresszus előkészítő bizottságának elnöke, Legyeneküdvözölve köztünk, bajnokai az állatvédelemnek és a humanizmusnak! Nagyszabásu kérdések vannak a kongresszus napirendjére kitézve. Az önök bölcsesége, buzgalma és gyakorlati érzéke lehetővé fogja tenni e kérdések eldöntését és nem kétkedem, hogy kongresszusunk is üdvös határozataival az állatvédelem eszméjének világszerte való terjesztését sikerrel fogja előmozdítani. Az állatvédelem eszméje hazánkban ugyan nem új, mert 1845-ben, tehát 20 évvel később, mint Angliában, már is szervezkedtek hívei: de rendszeres kultiválása csak 1882-ben veszi kezdetét, a midőn Herman Ottó lánglelke teljes erejével felkarolta azt és Röck Szilárdnak, az emberbarátnak alapítványra jut neki osztályrészü.

Tehát 14 esztendeje annak, hogy Magyarország székes fővárosában egy kis tábor, — ezrede a lelkeseknek — küzd az állatvédelemért és nem sikertelenül. Az önök jelenléte csak buzdításul fog szolgálni mindnyájunknak a kitartásra. Hölgyeim és uraim! Haderő, a szabadságért elvérzett őseinket önök a történelemből ismerik, a jelent pedig itt fogják látni saját szemekkel. Annyit azonban minden szerénytelenség nélkül mondhatok, hogy hazánk vérral áztatott földjén ez idő szerint a béke áldásait élvezzük és a civilizáció összes eszméivel teljes hévvel foglalkozunk. Ez a nemes hév akar bennem megnyilatkozni e pillanatban, a midőn Önöket az állatvédelem híveit, tisztelt és szeretett bajtársainkként ezennel szívünk mélyéből üdvözöljük. Isten hozta körünkbe!

Legyenek szemtanúi a magyar nemzet ezredéves fennállása emlékére rendezett kiállításunknak, mely hü képét nyújtja országunk közszellemének. — Szabadságszerető nép vagyunk, a kik az egyenlőség és testvériség eszméit generációról generációra örököljük. Nem szeretjük a zsarnokoskodást. Éppen ez magyarázhatja meg, hogy a kulturnemzetek számos alkotásai körül az állatvédelem nemes eszméjét mi is lelkesedéssel karoljuk fel. A ki az állattal durván bánik, önző és kegyetlen szívű. Pedig a szabadság eszméje az egyenlőség és emberszeretet elvét hirdeti és kizárja előle is az alkotó teremtményeivel való visszaélést. Mi állatvédők vallás és nemzetiségi különbség nélkül is ezeket valljuk: Önök hölgyeim és uraim nagy és hatalmas nemzetek között sokszor tanácskoztak már azon intézkedések felett, a melyek az Alkotó teremtményein való esztelen, sőt kegyetlen zsarnokoskodást megakadályozni hivatva vannak, az elismerés és méltánylás koszorúja ezért nem is hiányoznak; ezuttal a magyar nemzet körében időznek, mely a humanizmus bajnokait, bármely téren fejtsék ki áldásos tevékenységüket a múltban és jelenben nem csak igaz tisztelettel, hanem meleg szeretettel is kíséri. De nem is lehet az másként oly országban, a hol az alkotmányos szabadságnak és józan haladásnak legfőbb támasza nem más, mint e nemzetétől forrón szeretett koronás király; a hol szerény eszközökkel rendelkező egyletünknek védnöke nem más, mint fejedelmünk vérrokona, József főherceg ő fensége, a hol kormányunk és fővárosunk fenkölt szellemű vezérférfit, óriási teendőik között törekvéseink iránt a legmelegebben érdeklődnek. Ily örvendetes viszonyok között megköszönve egyetenlegesen és egyenként a kongresszus jelenlévő tagjainak részvétét az állatvédők XII-ik nemzetközi kongresszusát a siker tudatában ezennel megnyitom.

Bedő Albert földmívelésügyi államtitkár üdvözölte ezután a miniszter képviselőjében a kongresszus tagjait. Beszédét így kezdi:

Tisztelt kongresszus!

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim!

Földmívelési miniszter ur ő nagyméltósága hivatalos kötelességéből kifolyólag akadályozva van abban, hogy a kongresszust s annak t. tagjait személyesen üdvözölhesse. Így nekem jutott a szerencse, hogy e kongresszus üdvös és hasznos munkás-

ságára egybegyült tagokat a miniszter ur helyett és megbizásából üdvözölhessem. (Éljenzés).

A földmivelésügyi kormányzat az állatvédelem ügyének fejlődését mindenkor állandó és meleg érdeklődéssel kíséri nemcsak mint olyat, mely az emberies felfogás és műveltség terjesztésére irányuló működés és a gyakorlati lelkületének nemességéről tanuskodik, hanem mint olyat is, a mely kiváló közgazdasági jelentőséggel bír, ugyanazért az állatvédelem ügyének szolgálatában mindig hasznos és üdvös tevékenységre nyit utat és alkalmat és a földmivelésügyi kormányok részéről ketségkívül mindenütt és így Magyarországon is állandó érdeklődésre, támogatásra és tiszteletre számíthat. (Éljenzés.)

Ezért midőn ismételve üdvözlöm a kongresszus tagjait, kívánom, hogy működésüket áldás és siker koronázza. (Éljenzés.)

Ezután **Sélley Sándor** dr. miniszteri tanácsos üdvözölte a kongresszust a belügyminiszter nevében.

A midőn — ugymond — a m. kir. belügyminiszter megbizásából és az ő nevében van szerencsém a XII-ik nemzetközi állatvédelmi kongresszust üdvözölni, egyttal biztositom az igen t. kongresszust, hogy a belügyi kormány nemcsak nagy rokonszenvvel kíséri az önök működését, hanem odahat, hogy az önök törekvésén a körülményhez képest a belügyi kormány minden közege részéről a leghathatósabb támogatásban részesüljenek, mert a belügyi kormány is meg van győződve, hogy a könyörületnek az emberi hatalommal szemben tehetetlen állatokra való, kiterjesztése fejleszti a nemes érzelmeket, javítja az erkölcsöket. A midőn az állatvédő egyesületek az állatok iránti szeretetet terjesztik, egyttal a magasabb erkölcsi kívánalmaknak is eleget tesznek és ezáltal szolgálatot tesznek a közbiztonságnak is. Épp azért, a midőn azt kívánom, hogy az önök működésének és tanácskozásainak eredménye arányban álljon azzal a nemes czéllal, a mely önöket lelkesíti és a mely önöket messze távolból is hazánk fővárosában egyesíti, van szerencsém önöket még egyszer szívből üdvözölni. (Éljenzés.)

Budapest székesfőváros nevében **Gerlóczy Károly** alpolgármester tartotta az üdvözlő beszédet. Ezeket mondotta:

Mélyen tisztelt kongresszus!

Azon meghívásnak, a melyet a kongresszus rendezőse részéről kaptam, nemcsak kötelességszerűleg, hanem örömmel feleltem meg, a midőn itt megjelentem. Örömmel különösen azért, mert mindazon intencziókat, a melyet az állatvédő-egyesület maga elé tűzött, magam is nemcsak helyeslem, de azokat előmozdítani szükségesnek tartom. De a székesfőváros közönsége is át van hatva azon humánus érzelmektől, a melyek ezen egyesületek működését irányozzák. Ezért joggal lehet szerencsém, mélyen tisztelt kongresszus, önöket a székes főváros közönsége nevében üdvözölni, kívánván, hogy kongresszus működésének üdvös eredménye legyen, üdvös legyen általában a nép- és általános művelődés emelésére és üdvös legyen azon humánus czélok tekintetében, melyeket ezen egyesület maga elé tűzött.

Ezen kívánságaim kapcsán szabad legyen egyuttal a főváros nevében igaz köszönetemnek is kifejezést adni, hogy épp Magyarország ezer éves ünnepén szíveskedtek ezen nemzetközi kongresszust itt a fővárosban megtartani. Önök, hölgyeim és uraim, itt személyesen fognak meggyőződést szerezni arról, hogy a magyar főváros mily tekintetben tett haladást, mily irányban mutat föl előnyöket s meg fognak győződni, hogy a főváros kebelében azon czélokot, melyeket az állatvédő egyesület maga elé tűzött, a legnagyobb rokonszenvvel kísérik. Midőn ismételve kívánom, hogy működésüket a legszebb siker koronázza, legyen szabad remélnem azt, hogy azon egy pár nap alatt, a melyet itt a fővárosban fognak tölteni, az önök ittléte kellemes lesz és a magukkal vitt emlékek önöknek is, nekünk is a legkellemesebbek lesznek (Éljenzés.)

Schmidt József min. tanácsos, a kiállítás igazgatósága és a kereskedelmi miniszter nevében a következő üdvözlő szavakat mondotta:

Mélyen tisztelt kongresszus!

Egyik legszebb feladatát képezi a kiállításnak és a kiállítás vezetőségének, hogy keretül szolgáljon olyan egyleteknek, a melyek hivatva vannak a nemes emberi érzéseket ápolni. A kiállítás vezetősége örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy e föladatnak teljesen megfeleljen. Kétszeres örömmel teszi ez alkalommal, a midőn oly nemes, nagy czélokrólvan szó, mint a minöket önök maguk elé tűztek. Azért a legnagyobb örömmel üdvözlöm önöket ugy a kereskedelmi miniszter ur nevében, mint a kiállítás igazgatósága részéről, kívánván, hogy törekvéseiket a legszebb siker koronázza. (Éljenzés.)

A hivatalos üdvözlések után Szalkay Gyula dr. főtítkár jelenti, hogy XII. nemzetközi állatvédelmi kongresszus a leglátogatottabb, az mivel a X. drezdai kongresszuson 78 egyesület 68 személyben 126 szavazattal, a XI-ik berni kongresszus 93 egyesület 121 személyben 145 szavazattal, a XII-ik budapesti kongresszuson 124 egyesület 240 személyben közel 300 szavazattal van képviselve. Kiemelte Szalkay dr. főtítkár, hogy fél évvel ezelőtt a westfaliai egyesületek a Budapesten tartandó kongresszus ellen agitáltak, hogy az ugy is korcskongresszus lesz, nem lesz ott senki, ne menjenek Németországból oda. Erre a röpiratra a gráci, linzi és a budapesti egyesület néhány tagja szinte röpirattal felelt és felszólították a külföldi egyesületeket, hogy csak jöjjenek hozzánk, a legszivesebben látjuk. A szabadság országában egyaránt mondhatja véleményét mindenki, nem kell itt félni idegen befolyástól, nyugodtan tanácskozhatunk; az őszinte szó rokonszenvet fog kelteni és termékeny földre fog esni. El is jöttek tehát a földnek népei, megmutatták, hogy a budapesti kongresszus nem korcskongresszus, de igazi nemzetközi, a mennyiben nemesak a legkülönbözőbb európai államok, hanem Amerika és Afrika is képviselve van a budapesti kongresszuson. A jelentést a kongresszus tagjai örömmel és zajos helyeslései és éljenzéssel veték tudomásul.

Ezután megkezdték az egyes előadók előadásaitak.

Legelőször **Sondermann A.**, (München) kir. udvari törzsállat-

orvosnak «A hivatásszerű és az állam által helyeslendő állatvédelemről» szóló értekezését, illetve határozati javaslatát olvasta fel Szalkay Gyula dr. főtitkár, miután maga Sondermann a kongresszuson nem jelent meg. — A kongresszus elhatározta, hogy a határozati javaslatot kedden veszi tárgyalás alá.

Ezután **John Colam** (London) «A törvénynek fontossága és azoknak hathatós alkalmazásáról» szóló nagyérdékű felolvasást tartott angol nyelven — Egy büntetőtörvény behozatalát tartja kívánatosnak, a mely elejét vegye az állatkinzásoknak. Ez egyértelmű lenne, az állam részéről teendő azon nyilatkozattal, hogy az állatkinzás bűn. Végül kiemeli, hogy egy törvény, a mely nem helyesen alkalmaztatik, haszontalan s azért az állatvédelemről hozandó törvényt úgy kellene alkalmazni, hogy az általa elérendő cél szem előtt lebegjen.

Dr. Lansteiner prépost (Nikolsburg) sajnálatának ad kifejezést, hogy John Colom referációjában nem tette meg az indítványt, hogy hozzanak törvényt az állatvédelemre. Szeretné, ha ezen kongresszusból indulna ki az impulzus arra, hogy tegyenek intézkedéseket a kitűzött célok megvalósítása érdekében. A következő indítványt terjeszti a kongresszus elé: *A XII-ik nemzetközi állatvédelmi kongresszus propandája Golamnak az eszméjét, hogy hassanak az összes államok állatvédő-egyesületei oda, hogy mentül előbb alkossanak szabályzatot és törvényeket az állatok megvédésére.* Az indítványt elfogadták. — Még dr. Förster Pál német birodalmi képviselő (Berlin) szólt John Colom értekezéséhez. Szerinte az állatvédő-egyesületeknek kettős feladatot kell megoldani, mely feladat abból áll, hogy 1. befolyást kell gyakorolni a törvényhozásra, 2. befolyást kell gyakorolni a tömegek érzületére és gondolkodására, hogy ismerjék el az állat jogát.

Majd dr. **Olsen** miniszteri tanácsos (Róma) tartott német nyelvű előadást a madárvédelem nemzetközi szempontjából: «A mezőgazdaságra nézve hasznos madarakról». Az állatvédelem ügyét nem az érzelem, hanem a hasznosság szempontjából fejtegeti. Felsorolja a gazdaságilag hasznos állatokat és álláspontja igazolására több példát hoz fel.

A napirend negyedik pontját **Engel Ágnes** kisasszony (Wiesbaden) «Tömeges madárirtás a divat által» című szabad előadása töltötte be. Daczára annak, hogy a kisasszony kijelentette, hogy ma nem tart nagyobb előadást, mert az utazás nagyon kimerítette, mégis úgy belemelegedett a beszédbe és olyan lelkesedéssel foglalkozott témájával, hogy a nagyszámu publikumot elragadta magával, mikor leírta a madarak üldöztetését és kárhóztatta a kolibri-divatot. Beszéde végén a kongresszus tagjai zajosan tapsolták a tudós kisasszonyt.

Colam J. (London) harmadik felszólalása azzal foglalkozott, hogy miként kell az ifjúságot kezdettől fogva az állatvédelemre szoktatni. Miképpen kell a szülőknek, a tanítóknak odahatni, hogy a gyermekek otthon és az iskolában becsülni tanulják az állatokat,

Engel Ágnes (Wiesbaden) azt ajánlja, hogy már a gyermekek között egy állatvédő egyesület kellene alakítani.

Dr. Schenk (Frankfurt) azt ellenzi; az egyesületi mánia — ugyan — már ugyanis nagyon el van terjedve. A szülők a feladat, hogy a nevelésnél a gyermekeket az állatok iránti szeretetre oktassák.

A vitához még Bothmer gróf (Wiesbaden) Kaeflein (Karlsruhe), Kapff (Stuttgart) és Dunkel (Leipzig) szólottak hozzá.

Engel kisasszony a papok ellen kel ki, a kik a helyett, hogy a szöszékről az állatok iránti szeretetet prédikálnak, mindig csak az embert dicsérik. (Éljenzés.)

Verédi Károly elnök erre megjegyzi, hogy a kisasszony szavai félreértésekre adhatnak okot. Ő a maga részéről kijelenti, hogy nálunk bizony a papságnak a humanitás minden terén része van és alig van hármni néven nevezendő jótékony, nemescélu egyesület, hol egy-két főpap tevékenyen ne szerepelne. A kongresszus végre is a Colom által benyújtott határozati javaslatot fogadta el.

Két óra felé járt az idő, midőn a tanácskozás befejezése előtt az elnök jelentette, hogy a kongresszushoz három távirat érkezett. Az egyiket Oroszországból, Dubbelnből, a másikat a Norvégiából Kraemholból, a harmadikat pedig Svédországból Stockholmból küldték.

Az üdvözlő-táviratokat lelkes éljenzéssel és hochhal fogadták, mire Fülei Szántó Lajos (Budapest) foglalta el az előadói széket s a «Sajtó és az állatvédelem»-ről szóló értekezését olvasta fel. Werther Alwin cikke, mely ugyan a tárgyról szólt nem olvastott fel, mivel az idő már kettő után járt és mivel előadása a közönség között kiosztatott, csak határozati javaslata olvastott fel a főtitkár által. Mindkét javaslat Werther Alwiné valamint Fülei Szántó Lajosé egész terjedelmében elfogadtott.

E határozati javaslatot a következő:

Miután a sajtót az állatvédelemre nézve oly tényezőnek ismerjük, mely kiszámíthatatlan előnnyel bír, minden állatvédő egyesület hasson oda, hogy:

I. A sajtót az eddigénél nagyobb akcióra megnyerje. Különös figyelemmel törekedjék egy, esetleg több olyan napilapot szövetségre bírni, melyeknek külön rovata bő tudósításokkal, értekezésekkel tartsa felszinen az állatvédelem ügyét.

II. Az egyesületekkel rendszeren karöltve járó szaksajtó időről-időre gondoskodjék oly közleményekről, melyek — a szövetségtársul megnyert napilapok útján az állatvédelem ügyét olyan közönség elé viszik, mely még eszméinknek nincsen megnyerve. Továbbá a szaklapok alkalomadtán való elismeréssel sorolják fel azokat a lapokat, melyek az állatvédelmet nagyobb buzgalommal karölték fel. Ezt az «Állatok Öre» című szaklapunk már régóta meg is cselekszi.

III. Egyesül eteink öreket djenek érdekköreibe különösen írókat és hírlapírókat bevonni, kik tehetségük és a sajtóviszonyok teljes ismerete által rendkívül nagy szolgálatokat tehetnek az állatvédelem ügyének.

Délután $\frac{1}{2}$ 3-ra járt az idő, midőn a tárgyalást befejezték. Ebéd után a történelmi kiállítását Szalay Imre ő méltósága szakszerű vezetése mellett tekintették meg a külföldi vendégeink. A többiek az ezredéves kiállítás egyes csarnokait látogatták, este Ósbudavarában találkoztunk.